

Monitoring gatunków roślin i zwierząt oraz siedlisk przyrodniczych

Monitoring gatunków roślin i zwierząt

Monitoring był prowadzony na około 830 stanowiskach i polegał na badaniu wybranych w oparciu o znajomość autekologii gatunków wskaźników stanu populacji i stanu siedlisk gatunków. Celem badań było uzyskanie informacji o stanie zachowania gatunków roślin i zwierząt na wybranych stanowiskach oraz przetestowanie, czy ustalona wstępnie metodyka, czyli zestaw wskaźników do badań, częstotliwość i sposób ich określania, jest właściwa z punktu widzenia założeń i potrzeb monitoringu przyrody.

Dla roślin stanowisko monitoringowe definiowano indywidualnie dla każdego gatunku. Wielkość stanowisk była zróżnicowana, od kilkudziesięciu m² (w przypadku stanowisk gatunków związanych z małopowierzchniowymi siedliskami) do kilku ha (w przypadku gatunków występujących w większych obszarowo ekosystemach), gdy stanowiskami są całe polany, kompleksy leśne, lub też zbocza górskie, czy torfowiska, niekiedy mogące odpowiadać obszarom Natura 2000, lub też stanowiące ich dający się wyodrębnić w terenie fragment.

Wprowadzając założeniem pilotażowego monitoringu było przede wszystkim testowanie metodyki, stanowiska wybrane do badań w większości przypadków stanowiły zarazem reprezentację miejsc występowania gatunku co do liczby, rozmieszczenia geograficznego i charakteru ekologicznego tak, aby na podstawie uzyskanych wyników można było wnioskować o stanie zachowania gatunku na poziomie regionów biogeograficznych i całego kraju. W pojedynczych przypadkach – obuwika pospolitego i lipiennika Loesela (w kraju znanych ok. 200 i ponad 100 stanowisk), monitorowano jedynie 10-15 % populacji krajowej (potwierdzonych aktualnie stanowisk), co wprawdzie daje pewny pogląd na stan zachowania tych gatunków w (regionach biogeograficznych) kraju, ale może jeszcze wymagać pewnych uzupełnień, zwłaszcza wypełnienia luk geograficznych.

Jeśli było to możliwe, stanowiska lokalizowano w miejscach objętych już wcześniej monitoringiem (zwłaszcza monitoring przyrodniczy 2001-2003) lub tam, gdzie wcześniej eksperci prowadzili swoje niezależne badania.

Dla monitorowanych zwierząt stanowisko monitoringowe definiowano indywidualnie dla każdego gatunku. Wielkość stanowisk była bardzo zróżnicowana, od kilkudziesięciu m² (w przypadku schronień nietoperzy, stanowisk niektórych bezkręgowców i płazów) do kilkudziesięciu tysięcy ha (w przypadku gatunków o dużych wymaganiach co do przestrzeni życiowej, jak np. żubr, niedźwiedź, wilk, ryś), gdy stanowiskami są całe kompleksy leśne, a nawet pasma górskie, odpowiadające obszarom Natura 2000.

Ponieważ założeniem wstępnego monitoringu było przede wszystkim testowanie metodyki, stanowiska wybrane do badań nie musiały stanowić odpowiedniej

reprezentacji miejsc występowania gatunku co do liczby, rozmieszczenia geograficznego i charakteru ekologicznego, aby na podstawie uzyskanych wyników można było wnioskować o stanie zachowania gatunku na poziomie regionów biogeograficznych i całego kraju. Liczba badanych stanowisk zależała od kosztów prac dla danego gatunku (bardzo zróżnicowanych) i możliwości wykonawców. W przypadku rzadkich gatunków (takich jak niedźwiedź brunatny, żubr, kozica, świstak, suseł perełkowany, konarek tajgowy, sichrawa karpacka, nadobnica alpejska, krasopani hera, sówka puszczykówka) monitorowane były wszystkie lub wszystkie najważniejsze stanowiska występowania.

Jeśli było to możliwe, stanowiska lokalizowano w miejscach objętych już jakimś monitoringiem lub, gdzie wcześniej eksperci prowadzili swoje badania. Uwzględnianie obszarów i stanowisk badanych w innych rodzajach monitoringu, w tym prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, było możliwe w przypadku 9 badanych gatunków zwierząt (niedźwiedź brunatny, wilk, ryś, żubr, kozica, świstak, suseł perełkowany, nocek duży, konarek tajgowy).

Monitoring siedlisk przyrodniczych

Terenowy monitoring siedlisk przyrodniczych był prowadzony na dwóch poziomach. Podstawową „jednostką terenową” stanowiło stanowisko, definiowane jako w miarę zwarty kompleks przyrodniczy, składający się głównie z płatów badanego siedliska przyrodniczego. W większości przypadków takie stanowisko obejmowało w miarę jednolity płat danego siedliska, jednak w przypadku siedlisk małopowierzchniowych, głównie nieleśnych (np. piargi 8160, źródliska 7220, solniska 1340) – badane płaty siedliska przyrodniczego mogły zajmować jedynie niewielkie powierzchnie otoczone innymi, naturalnymi lub półnaturalnymi ekosystemami. Wielkość badanych stanowisk mogła być więc zróżnicowana w zależności od charakterystyki ekologicznej danego siedliska przyrodniczego – na ogół były to powierzchnie od kilkunastu arów do kilku hektarów.

W latach 2006-2008 w miarę wprowadzania monitoringu szczegółowego, a później zintegrowanego, powierzchnia badanych stanowisk została szczegółowo opisana w formularzach badawczych i przedstawiona na załączonych mapach. Na tym etapie badań na stanowiskach badawczych wyznaczono za pomocą GPS transekty badawcze (w każdym stanowisku jeden), składające się z trzech punktów, w których wykonywano zdjęcia fitosocjologiczne. Taka metodyka gromadzenia informacji umożliwia wprowadzenie powtarzalnego monitoringu stanu siedliska przyrodniczego na wybranej części stanowiska.

Stanowiska badawcze zostały w przypadku każdego z badanych siedlisk przyrodniczych wyznaczane w taki sposób, aby objąć monitoringiem reprezentatywną większość najistotniejszych obszarów występowania tych siedlisk w Polsce, zwracając przy tym uwagę, aby badania lokować w całym zasięgu geograficznym siedliska (zarówno w centrum, jak i na jego skraju). Na etapie wyznaczania obszarów badawczych kierowano się przede wszystkim informacjami

Cele i zadania

Cele monitoringu 2006-2008 - wszystkie materiały.

zawartymi w Standardowych Formularzach Danych projektowanych specjalnych obszarów ochrony siedlisk, a dokładniej – oceną powierzchni tych siedlisk oraz ich reprezentatywności, stanu zachowania i oceną ogólną.

Siedliska przyrodnicze nie były przedmiotem badań monitoringu przyrodniczego PMŚ w latach 2001-2003, tak więc w wyborze stanowisk do monitoringu w toku pilotażu, nie odnoszono się do żadnych wcześniejszych badań.

- [Wyniki monitoringu >>](#)